

Bufferzone succesvol opengehouden

Nederland is relatief succesvol in het open houden van haar 'rijksbufferzones'. Dit zijn groene corridors tussen diverse grote steden, waarvoor de basis al in 1958 is gelegd. Een evaluatie van een multidisciplinair team van wetenschappelijk onderzoekers maakt duidelijk dat dit beleid redelijk effectief is geweest. Zij hebben hierbij specifiek gekeken naar de rijksbufferzone Midden-Delfland.

Midden-Delfland is een open landschap met hoge historische, ecologische en recreatieve waarden en ligt tussen de steden Delft, Rotterdam en Den Haag en het kassengebied Westland in. Het is een veenweidegebied met koeien en windmolens. Van de 6000 hectare wordt 4000 gebruikt door boeren. De rest is recreatiegebied, natuur en kassengebied. De voortwoekerende verstedelijking had tot gevolg dat in 1977 de Reconstructiewet Midden-Delfland werd aangenomen. De wet voorzag in een herverkaveling en verplichte aankoop door Staatsbosbeheer van land aansluitend op stadsranden. Voor de rest van het gebied was alleen voorzien in een grove zoning. Het budget kwam hoofdzakelijk van Rijksoverheid. Verder werd een Reconstructie-commissie ingesteld met vertegenwoordigers van gemeenten, provincie, waterschap, ANWB en boerenbond. Het reconstructieproject is in 2008 beëindigd, ruim 30 jaar na de start.

Recreatieve randen

Ruimtelijk economen van de VU, planologen van Wageningen Universiteit en juristen uit Delft hebben een evaluatie uitgevoerd. Zij concluderen dat doelstellingen van de rijksbufferzone Midden-Delfland 'het open houden van het landschap' en 'het zorgen voor recreatie in het gebied' gehaald zijn. Vaak wordt er gefoeterd op het Nederlandse RO-beleid, bijvoorbeeld vanwege een recent volgebouwd stukje buurtgroen. Maar dit onderzoek toont aan dat het RO-beleid wel degelijk goed heeft gewerkt voor het behoud van open ruimte. Belangrijk onderdeel van het plan was om de randen van de bufferzone een recreatieve bestemming te geven om de oprukkende bebouwing te stoppen. De grond aan de randen is daarom aangekocht door Staatsbosbeheer en ontwikkeld tot natuurgebied met recreatief medegebruik. In andere rijksbufferzones is dit minder gebeurd. Daar is dan ook minder natuur ontwikkeld en meer gebied verstedelijkt. Een derde doelstelling 'ondersteuning boerenbedrijven' is overigens niet gehaald. De melkveehouderij heeft het moeilijk, maar dit ligt grotendeels aan internationale marktveranderingen.

Minder verstedelijking

In Nederland is tussen 1995 en 2004 3% van het grondgebruik veranderd vooral door natuurontwikkeling, omzetting

van agrarisch gebied in stedelijk groen en verstedelijking. De meeste verstedelijking gaat ten koste van stedelijk groen vooral sportcomplexen en volkstuinen, zo leert de evaluatie. De andere rijksbufferzones laten een soortgelijk beeld zien als Nederland als geheel, alleen meer natuurontwikkeling en minder verstedelijking. Midden-Delfland laat meer verandering in grondgebruik zien; vooral meer natuur, kassengebied en stedelijk groen, maar geen extra bebouwd gebied. Met name dit laatste is aanzienlijk minder dan het gemiddelde in de andere bufferzones die ons land telt.

Een verklaring voor het succes in Midden-Delfland ligt in de duidelijke en langdurige planologische status als rijksbufferzone. Het was een helder plan: het open houden van het landschap tussen drie uitdijende steden. Door de aanvullende Reconstructiewet had het tevens ruimere budgetten dan andere bufferzones. Er was daardoor ook veel politieke en bestuurlijke aandacht en lokale vertegenwoordigers waren betrokken bij het formuleren van basisideeën. Hun betrokkenheid bij het opstellen van de plannen resulteerde bovendien in een goede samenwerking. De communicatieve kant van ruimtelijke planning bleek daarbij van groot belang. Het werd een ieder duidelijk dat er in de bufferzone niet meer werd gebouwd. Het formele Midden-Delfland-statuut met hierin de mogelijkheid tot dwingende aankoop van grond en alleen toestemming voor bouwen door Reconstructie-commissie in plaats van gemeentelijke bestemmingsplannen speelde ook een belangrijke rol.

Beschermd Landschap?

De evaluatie heeft een substantiële impact op de beleidsmatige discussie over de toekomst van dit gebied. Twee van de projectleiders van het onderzoek hebben op uitnodiging van de minister van LNV zitting genomen in de adviescommissie Mooi Delfland. Het onderzoek heeft sterk bijgedragen aan het welslagen van het advieswerk van deze commissie, dat is uitgemond in de 'Bestuurlijke Ambitieverklaring Hof van Delfland'. Dankzij de ondertekening door alle betrokken overheden kan dit document de toekomst van dit gebied sterk helpen bepalen. Er wordt hierin gepleit voor toekenning van de wettelijke status 'Beschermd Landschap'.

Ron de Muijnck (YM de Boer Advies v.o.f.), Eric Koomen (VU / Geodan Next) en Evelien van Rij (TUD / rekenkamer Rotterdam)

*Het onderzoek maakte deel uit van 'Metroland', een interdisciplinair programma waarin verschillende expertises samen komen. Het is gefinancierd door NWO-programma Gamma-onderzoek Milieu, Omgeving, Natuur.
Informatie: 'www.nwo.nl/gamon' en 'www.metroland.nl'.*